

ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

DOI 10.26565/2225-7756-2022-73-07
УДК 159.923+316.613.4

І.В. КРЯЖ (Ірина Володимирівна Кряж)
д. психол. н., доцент,
професор ЗВО, кафедра прикладної психології
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
майдан Свободи 4, м. Харків, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-9616-5891>
E-mail: ikryazh@karazin.ua

В.О. БАРАНОВ (Владислав Олександрович Баранов)
магістр психології, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-5185-2439>
E-mail: lifeforadream13@gmail.com

ВІРА В СПРАВЕДЛИВИЙ СВІТ ТА ІНФАНТИЛІЗМ ЯК ПРЕДИКТОРИ СУБ'ЄКТИВНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ

У статті описані результати дослідження віри в справедливий світ, інфантилізму та навіюваності як предикторів суб'єктивного благополуччя. Збір емпіричних даних проводився в серпні-вересні 2022 р. з громадянами України. Вибірку складала 71 особа (71,8% - жінки). Було встановлено: Віра в справедливий світ для себе є значущим предиктором когнітивного та емоційного компонентів суб'єктивного благополуччя. Вимушена через воєнний стан зміна місця проживання посилює емоційний дискомфорт. Разом з тим, негативний вплив зміни місця проживання на емоційний стан особистості частково компенсується посиленням віри в справедливість світу для себе. Психологічний інфантилізм, перш за все – інфантилізм долаючої поведінки, є негативним предиктором суб'єктивного благополуччя. Навіюваність не є значущим предиктором суб'єктивного благополуччя. Разом з тим, вона прямо пов'язана з інфантилізмом долаючої поведінки та інфантільною позицією утриманства. Підтримуючи ці прояви інфантилізму, навіюваність може робити певний внесок в зниження суб'єктивного благополуччя. У статті обговорюються обмеження емпіричного дослідження.

Ключові слова: віра в справедливий світ, психологічний інфантилізм, навіюваність, суб'єктивне благополуччя, задоволеність життям, емоційний дискомфорт

Як цитувати: Кряж, І., Баранов, В. (2022). Віра в справедливий світ та інфантилізм як предиктори суб'єктивного благополуччя. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Психологія», (73), 59-66.* <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2022-73-07>

In cites: Kryazh, I., Baranov, V. (2022). Belief in a Just World and Infantilism as Predictors of Subjective Well-Being. *Visnyk of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series "Psychology", (73), 59-66.* <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2022-73-07>. (in Ukrainian).

Постановка проблеми. Суб'єктивне благополуччя, як індикатор психологічного здоров'я, вказує на готовність особистості долати складні життєві обставини, бути активною та діяти продуктивно. Травматичні події повномасштабної війни становлять загрозу психологічному здоров'ю людей. В ракурсі завдань надання психологічної допомоги постраждалим та відновлення радості життя це обумовлює гостру актуальність врахування як тих особливостей особистості, що посилюють її вразливість до травматичних впливів, так й тих особистісних переконань, що є ресурсом для подолання випробувань воєнного часу та дозволяють людині відновлювати відчуття власного благополуччя.

Втрати, що переживають люди за воєнні часи, загострюють питання справедливості та відплати. Віра в те, що світ є справедливим, що добро перемаже, має сприяти позитивним переживанням за задоволеності життям як таким. З іншого боку, незрілість особистості, психологічний інфантилізм зменшують резильєнтність та в умовах воєнного стану ще більше посилюють залежність від оточення та схильність до впливів з боку інших, що робить людину більш вразливою до травмуючих подій. У цій статті робиться спроба проаналізувати роль віри в справедливий світ, психологічного інфантилізму та навіюваності для суб'єктивного благополуччя людини.

Аналіз досліджень і публікацій за темою.

Проблема психологічного благополуччя в цій роботі розглядається в термінах суб'єктивного благополуччя, тобто скрізь призму суб'єктивної оцінки людиною якості свого життя (Diener, 1984). Така оцінка має два виміри: когнітивний, що проявляє себе через задоволеність життям, та емоційно-чуттєвий, що відображає стан емоційної сфери. Серед психологічних чинників суб'єктивного благополуччя важливу роль відіграють настановлення та переконання особистості.

Віра в справедливий світ - психологічна світоглядна установка позитивного характеру, яка визначає сприйняття світу як справедливого, як місця, де люди отримують те, на що вони заслуговують, і заслуговують на те, що отримують (Lerner, 1977). Така віра дозволяє діяти стосовно соціального оточення, нібито воно стабільне та впорядковане, що сприяє кращій адаптації.

Дослідження свідчать на користь розмежування двох різних проявів віри в справедливий світ, це - віра в справедливість світу для себе, інакше кажучи — в особистий справедливий світ, в якому з людиною поводитися справедливо, та віра в загальну справедливість, тобто віра в світ, в якому люди зазвичай отримують те, на що заслуговують (Lipkus, Dalbert, Segler, 1996; Dalbert, 1999). Емпірично встановлено, що віра в справедливий особистий світ краще за віру в справедливість для всіх дозволяє передбачувати суб'єктивне благополуччя людини (Otto et al., 2006; Кряж, Холманова, 2021).

Дослідники (зокрема: Furnham, 2003; Dalbert, Donat, 2015) звертають увагу на те, що віра в справедливий світ може виступати буфером для негативних переживань в важких умовах. Якщо дослідження 1970-1980-х рр. В більшості своїй були зосереджені на негативних соціальних ефектах віри в справедливий світ, пов'язаних із запереченням несправедливості через звинувачення жертви, то, починаючи з кінця минулого століття, віра в справедливий світ розглядається переважно як здоровий механізм додання труднощів, що має позитивні психологічні наслідки (Furnham, 2003). С. Далберт та М. Донат (Dalbert, Donat, 2015) підкреслюють, що віра в справедливий світ є диспозицією, яка дозволяє людям впоратися з подіями повсякденного життя, незалежно від того, наскільки складними вони є. Це є підставою для визначення віри в справедливий світ як особистого ресурсу, що дозволяє підтримувати психологічне благополуччя людей різного віку, що знаходяться в різних ситуаціях.

За думкою Лернера (Lerner, 1998), віра в справедливий світ у дорослих людей може

проявлятися у двох формах — свідомій, яка стосується загальних правил, моралі, соціальних суджень, та перед-свідомій — пов'язаній з примітивними правилами звинувачення та автоматичними емоційними відповідями. В цілому, Лернер розглядає віру в справедливість світу як фундаментальну помилку, суттєву для підтримки відчуття безпеки, як хибне переконання, відлуння дитячих інфантильних вірувань, що мотиваційно захищається та підтримується навіть всупереч протиріччям реального життя. Якщо прийняти таку точку зору, можна очікувати, що віра у справедливий світ буде супроводжуватися інфантилізмом. Якщо, навпаки, віра в справедливість світу буде негативно пов'язаною з інфантилізмом, це можна розглядати як аргумент проти розгляду такої віри в контексті суто дитячих незрілих переконань.

Інфантилізм як психологічне явище проявляється в незрілості емоційно-вольової та поведінкової сфери особистості внаслідок неправильного виховання або деструктивного впливу оточення (Серегина, 2006; Гринчук, Оленич, 2019; Ільїн, 2020; Ласунова, Бордан, 2020). А. О. Серьогіна (2006) виділяє такі прояви психологічного інфантилізму, як затримка у розвитку емоційної та вольової сфери людини, незрілість моральної та соціальної сфер, уникання професійного зростання та досягнення цілей, конформізм, низький рівень рефлексивного мислення, гедоністична спрямованість, слабкість перед труднощами, нестабільна поведінка, залежність від інших осіб, надання переваги матеріальній сфері над моральною. Така незрілість, пов'язана з відсутністю автономії, порушеннями в керуванні середовищем, відмовою від особистісного зростання, свідчить, з позицій евідемоністичного підходу, про психологічне неблагополуччя особистості. Це дає підстави очікувати, що інфантилізм супроводжується зниженням суб'єктивного благополуччя, особливо в складних умовах життя, коли людина стикається з необхідністю самостійно долати труднощі.

Окремим питанням постає значення *навіюваності* для суб'єктивного благополуччя. Навіюваність, як динамічна специфічна властивість, що забезпечує процеси взаємодії між людьми, є характеристикою, важливістю якої проявляється в різних контекстах: адаптивної активності особистості, інформаційної безпеки, соціалізації, ефективності соціальних та психотерапевтичних впливів (Evensen et al., 2019; Фоля, 2010). Навіювання є необхідною складовою будь-якого психокорекційного впливу, тож навіюваність може виступати чинником сапрогенного процесу, сприяючи відновленню

або посиленню суб'єктивного благополуччя (Манілов, 2012). Є емпіричні свідчення того, що психічна дезадаптація є незалежною від навіюваності як індивідуальної риси, так саме як її готовність до поступок є характеристикою, окремою від навіюваності (Pires, Silva, Ferreira, 2013). Разом з тим, некритичне сприйняття емоційно насичених повідомлень пропаганди обертається додатковим підвищенням психічного напруження, уможливаює психоемоційні розлади (Корнієнко, Колодка, 2020), що набуває особливої актуальності за часи війни. Сприйнятливості до навіюваної інформації підвищується разом з конформізмом та толерантністю до двозначності (Van Hook, Steele, 2002).

Як індивідуальна характеристика особистості, навіюваність є однією з ознак психологічного інфантилізму (Манілов, 2012; Ласунова, Бордан, 2020), тож, саме в контексті інфантильної поведінки навіюваність може робити певний негативний внесок у суб'єктивне благополуччя, сприяючи посиленню емоційного дискомфорту. Ще одним непрямим аргументом щодо наявності актуальності негативного впливу навіюваності в її зв'язку з інфантилізмом може слугувати положення щодо належності українського лінгвосоціуму до "культури сорому" (Mizín et al., 2021). На думку дослідників, сором як соціальна емоція сприяє формуванню соціального інфантилізму, що породжує проблеми з регуляцією поведінки через підвищену навіюваність, емоційну невірноваженість, проблему відповідальності.

Мета емпіричного дослідження: вивчити внесок установки на віру в справедливий світ, психологічного інфантилізму та навіюваності в суб'єктивне благополуччя (СБ).

Були висунуті такі припущення:

- віра в справедливий світ є позитивним предиктором СБ, при цьому вирішальну роль для СБ відіграє віра в справедливий світ для себе;
- інфантилізм є негативним предиктором СБ;
- навіюваність не має однозначного ефекту на СБ, однак є позитивно пов'язаною з інфантилізмом, тому можливий опосередкований інфантилізмом негативний зв'язок навіюваності з СБ.

Також ми передбачували, що вимушена через воєнний стан зміна місця проживання негативно позначається на СБ.

Методи дослідження.

Для вимірювання *суб'єктивного благополуччя* (далі - СБ) були використані дві методик: Шкала задоволеності життям Е.Дінера (далі - ЗЖ, 5 пунктів, α Кронбаха 0,86) - для вивчення

когнітивного компоненту СБ; Шкала суб'єктивного благополуччя Perrudet-Badoux, Mendelsohn, Chiche (далі - ШСБ) - для вивчення емоційного компоненту СБ. Оскільки більш високі показники за цією шкалою вказують на нижче СБ, тобто свідчать про порушення емоційного комфорту, надалі при обговоренні результатів, отриманих за допомогою цієї шкали, ми будемо використовувати термін "емоційний дискомфорт". ШСБ складається з 17 пунктів, однак перевірка внутрішньої узгодженості пунктів показала, що п.12 ("Я охоче менше просив(ла) би інших про щось") має негативну кореляцію зі шкалою, тому при обробці цей пункт був видалений та подальший аналіз проводився з "сирими" балами (α Кронбаха для шкали з 16 пунктів склав 0,87).

Для вивчення *віри в справедливий світ* використовувався опитувальник «Віра в справедливий світ» К. Далберга (Dalbert, 1999; Nartova-Vochaver et al., 2018). Опитувальник складається з 13 пунктів та дає два показники: віри в справедливість світу для себе (далі - ВССО, 7 пунктів., α Кронбаха 0,91), віри в справедливість світу для всіх (далі - ВССЗ, 6 пунктів., α Кронбаха 0,81).

Вимірювання *інфантилізму* здійснювалося за допомогою опитувальника «Рівень вираженості інфантилізму» А. О. Сербогіної (2006), який містить 48 пунктів. За авторською версією, методика дозволяє отримати загальний показник інфантилізму та показники за вісьма субшкалами, що відповідають інфантилізму у різних сферах: емоційно-вольової, трудової мотивації, ціннісних орієнтацій, розваг / гедонізму, рефлексії, утриманства / залежності / безвідповідальності, неупорядкованої поведінки, долаючої поведінки. Однак, перевірка загальної шкали на внутрішню узгодженість показала, що пункти 8, 32, 37 та 39 негативно корелюють зі шкалою, тож при розрахунках загального показника інфантилізму ці пункти не враховувалися (α Кронбаха = 0,86). Низьку надійність показали субшкали трудової мотивації (α Кронбаха=0,17), розваг (α Кронбаха=0,38), неупорядкованої поведінки (α Кронбаха=0,38), тому вони були виключені з подальшого аналізу. Показники за іншими субшкалами розраховувалися без тих пунктів, які мали від'ємні кореляції з відповідною субшкалою, а саме - емоційно-вольової сфери (α Кронбаха =0,66 після видалення п.9), утриманства (α Кронбаха = 0,60 без п.36), ціннісних орієнтацій (α Кронбаха = 0,59 без п.25). Без змін були використані субшкали інфантилізму у сфері рефлексії (α Кронбаха = 0,6) і долаючої поведінки (α Кронбаха = 0,63).

Навіюваність визначалась за допомогою особистісного опитувальника «Конформність-навіюваність» С. К. Клаучека та В. В. Деларю. Пункти 1, 7, 8, 11, 14, 15, 17, 19, які негативно корелювали із шкалою, не враховувалися при визначенні показника навіюваності (α Кронбаха для скорегованої шкали склав 0,56).

Статистична обробка даних здійснювалась за допомогою програми Stat Soft STATISTICA v. 7.0 та включала в себе аналіз розподілу отриманих даних, кореляційний аналіз (використаний коефіцієнт рангової кореляції Спірмена), регресійний аналіз (множинна регресія з використанням стандартного та покрокового методу), моделювання структурними рівняннями методом ADFG.

Вибірку складала 71 особа, від 20 до 61 року, із них 20 чоловіків (28,2%) та 51 жінка (71,8%). З них за часи воєнного стану в Україні 54 особи вимушено змінили місце проживання (76,96%), 17 осіб - не змінювали (23,94%).

Результати дослідження

Перевірка на нормальність розподілу даних за допомогою коефіцієнтів Коломгорова-Смірнова, Лілліфорса та Шапіро-Уїлка показала відмінність від нормального розподілу більшості показників. Саме тому кореляційний аналіз проводився за непараметричним методом Спірмена.

Результати кореляційного аналізу надані в табл.1. Як й очікувалось, емоційний дискомфорт

Таблиця 1. Значимі кореляційні зв'язки

	ВССО	ВССЗ	Навіюваність	ПШБ	ЗЖ
1. ВССО	1.00	0.52	-	-0.43	0.48
2. ВССЗ	0.52	-	-	-0.25**	0.28**
3. Інфантильність (загальний показник)	-0.41	-	-	0.48	-0.31***
4. Інфантильність емоційно-вольової сфери	-	-	-	0.27**	-0.21*
5. Інфантильність ціннісної сфери	-0.22*	-	-	0.35***	-
6. Інфантильність рефлексії	-0.25**	-	-	0.25**	-
7. Інфантильність - утриманство	-0.28**	-0.21*	0.38***	0.47	-0.26**
8. Інфантильність долаючої поведінки	-0.48	-0.26**	0.30**	0.45	-0.54
9. Навіюваність	-	-	1.00	-	-
10. Зміна місця проживання	0,20*	-	0,27**	-	-

Примітка. Кореляції значущі на рівні $p < 0,001$, крім: *** - $p < 0,01$, ** - $p < 0,05$, * - $p < 0,1$.

З врахуванням виявлених кореляційних зв'язків був проведений множинний регресійний аналіз. Окремо для емоційного та когнітивного

негативно пов'язаний з вірою в справедливий світ для себе ($R = -0,43$) та для всіх ($R = -0,25$) та позитивно – з усіма показниками інфантилізму (коефіцієнти кореляції варіюють від 0,25 до 0,48). Задоволеність життям, навпаки, позитивно корелює з показниками віри в справедливий світ для себе та для всіх ($R = 0,48$ та $0,28$ відповідно), негативно – з показниками інфантилізму, при цьому найбільш сильний зв'язок з показником інфантильної долаючої поведінки ($R = -0,54$). Обидва показники суб'єктивного благополуччя не мають значущих зв'язків ані з навіюваністю, ані з вимушеною зміною місця проживання. Як й очікувалося, навіюваність має значущі, хоча й доволі слабкі, позитивні зв'язки з показниками інфантилізму, але лише з двома субшкалами – утриманства та долаючої поведінки (0,38 та 0,30 відповідно). Вимушена зміна місця проживання на рівні тенденції пов'язана з вірою в справедливість світу для себе — більш високі показники у тих, хто переїхав жити в інше місце, а також з навіюваністю, яка також є більш притаманною тим, хто переїхав.

Окремо відзначимо, що віра в справедливість світу для себе має негативні кореляції майже з усіма показниками інфантильності, а віра в справедливий світ для всіх має слабкі від'ємні кореляції лише з двома субшкалами інфантилізму – утриманства та долаючої поведінки.

показників СБ було побудовано по дві моделі – з загальним показником інфантилізму та з окремими субшкалами інфантилізму (табл.2 та 3).

Таблиця 2. Регресійні моделі з загальним показником інфантильності

Залежна змінна	Емоційний дискомфорт			Задоволеність життям		
	Beta	t	p	Beta	t	p
Скорегований R-квадрат	0,31			0,25		
Предиктори	Beta	t	p	Beta	t	p
Інфантилізм (загальний)	0,34	3,22	0,002	-0,18	-1,73	0,09
Віра в справедливий світ для себе	-0,36	-3,35	0,001	0,43	4,08	0,003
Зміна місця проживання	0,20	1,91	0,06	-	-	-

Таблиця 3. Регресійні моделі з показниками субшкал інфантильності

Залежна змінна	Емоційний дискомфорт			Задоволеність життям		
Скорегований R-квадрат	0,39			0,35		
Предиктори	Beta	t	p	Beta	t	p
Інфантилізм долаючої поведінки	0,36	3,50	0,0008	0,34	3,16	0,002
Інфантилізм ціннісної сфери	0,27	2,80	0,007	-	-	-
Віра в справедливий світ для себе	-0,27	-2,53	0,01	-0,38	-3,62	0,0005
Зміна місця проживання	0,24	2,41	0,02	-	-	-

Значущими предикторами емоційного дискомфорту є віра в справедливий світ для себе, зміна місця проживання та або загальний показник інфантилізму, або інфантилізм долаючої поведінки та ціннісної сфери. Друга модель дещо краще за першу пояснює загальну дисперсію показника емоційного дискомфорту (39% проти 31%). Значущими предикторами задоволеності життям є також віра в справедливий світ для себе та або загальний показник інфантилізму (пояснює 25% загальної дисперсії), або інфантилізм долаючої поведінки (35%).

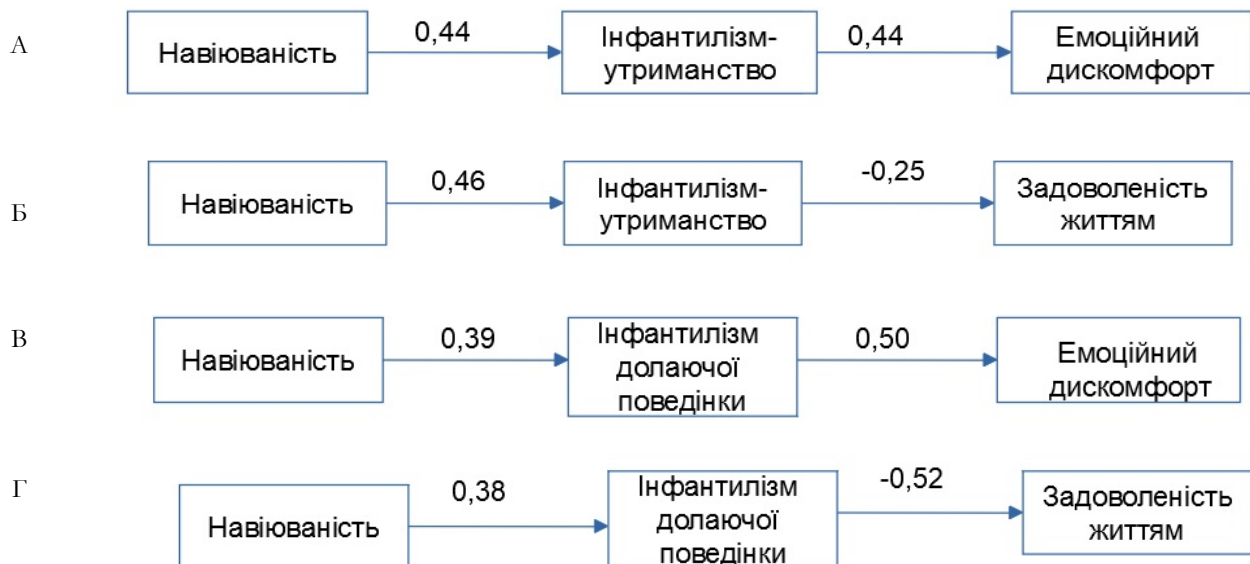
Віра в справедливий світ для всіх не є значущим предиктором СБ, якщо розглядати її разом з вірою в справедливий світ для себе. Часткові кореляції ВССЗ при фіксованій ВССО з показниками СБ не є значущими й становлять лише -0,09 для емоційного дискомфорту та 0,1 для задоволеності життям.

Зміна місця проживання виявилася значущим предиктором емоційного компоненту СБ, який прямо пов'язаний з емоційним дискомфортом,

попри те, що відсутня її статистично значуща кореляція з цим компонентом СБ. Це пояснюється позитивним взаємозв'язком зміни місця проживання з вірою в справедливий світ для себе. Часткова кореляція зміни місця проживання з емоційним дискомфортом, розрахована при зафіксованій ВССО, становить 0,29 ($p=0,015$).

Хоча навіюваність не має значущих кореляцій з СБ, вона має такі з двома показниками інфантилізму, що стосуються утриманства та незрілості долаючої поведінки. Саме ці дві субшкали інфантилізму мають взаємозв'язки з обома компонентами СБ. Тому були побудовані та перевірені чотири моделі шляхів, згідно яким кожна з двох наведених вище субшкал інфантилізму опосередковує зв'язок між навіюваністю та кожним з розглянутих показників СБ (рис.).

Усі чотири моделі отримали добрі показники придатності (табл.4), що означає гарну узгодженість моделей з емпіричними даними.

Рисунок. Моделі опосередкованого зв'язку між навіюваністю та показниками суб'єктивного благополуччя**Таблиця 4.** Показник придатності моделей опосередкованого зв'язку між навіюваністю та показниками суб'єктивного благополуччя

Моделі	χ^2/df	p	RMSEA	GFI	AGFI
А	0,42/1	0,52	0,000	0,996	0,976
Б	0,53/1	0,47	0,000	0,996	0,975
В	0,47/1	0,49	0,000	0,996	0,975
Г	0,04/1	0,85	0,000	1	0,998

Обговорення результатів

Як й очікувалося, віра в справедливий світ позитивно пов'язана з СБ й це стосується як віри в справедливість світу щодо себе, так й щодо всіх. Однак при врахуванні в регресійному аналізі обох цих установок, з'ясовується, що лише віра в справедливий світ для себе є значущим предиктором емоційного та когнітивного компонентів СБ. Тобто, позитивний зв'язок віри в загальну справедливість з СБ обумовлений значною мірою єдністю цього переконання з вірою в те, що світ є справедливим для самої людини.

Психологічний інфантілізм є негативним чинником емоційної складової СБ, перш за все - за рахунок інфантілізму долаючої поведінки та незрілості ціннісної сфери, що супроводжуються посиленням емоційного дискомфорту.

Звертаючись до згадуваної вище думки Лернера щодо віри в справедливий світ як залишку дитячих інфантільних вірувань, звернемо увагу на негативні зв'язки між показниками інфантілізму та віри в справедливий світ для себе. Тобто дані, отримані на нашій вибірці, скоріше, дають підстави для того, щоб розглядати віру в справедливість світу для себе як переконання зрілої особистості.

Отримані нами результати підтверджують, що вимушена через воєнний стан зміна місця проживання робить свій внесок в посилення емоційного дискомфорту. Однак також слід відмітити, що завдяки актуалізації віри в справедливий світ для себе негативний вплив зміни місця проживання дещо нейтралізується. Тобто віра в справедливість світу виконує тут буферну функцію.

Навіюваність виявилася непов'язаною безпосередньо з СБ. Але вона має прямі позитивні зв'язки з проявами інфантілізму в сфері копінг-поведінки та з позицією утриманства. Було підтверджено, що опосередковано через ці параметри інфантілізму навіюваність може, хоча й доволі слабко, сприяти погіршенню емоційного стану.

Обмеження та перспективи подальших досліджень. Окремо слід зупинитися на обмеженнях нашого дослідження. По-перше, воно проводилося в специфічних умовах воєнного часу, тому отримані нами результати мають враховуватися з оглядом на ці умови. Також слід взяти до уваги нечисленність вибірки, що змушує розглядати отримані результати як попередні, які потребують перевірки на інших вибірках. Обмеженість вибірки не дозволила провести перевірку та порівняння більш складних структурних моделей з латентними змінними психологічного інфантілізму та суб'єктивного благополуччя.

Ще одне важливе обмеження — це використаний інструментарій емпіричного дослідження, зокрема — питання щодо його надійності. Чи є неузгодженість окремих завдань із шкалами випадковою, чи вона пов'язана з особливістю ситуації, чи це прояв неврахованих в дослідженні чинників? Для відповідей на ці питання потрібні подальші дослідження, на більш чисельних вибірках та з доданням інших дослідницьких методик.

Висновки

1. Віра в справедливий світ для себе є значущим предиктором когнітивного та емоційного компонентів суб'єктивного благополуччя.

2. Вимушена через воєнний стан зміна місця проживання є предиктором емоційного дискомфорту. Разом з тим, негативний вплив зміни місця проживання на емоційний стан особистості частково компенсується посиленням віри в справедливість світу для себе.

3. Інфантілізм був визначений як негативний предиктор суб'єктивного благополуччя. Для емоційного компонента суб'єктивного благополуччя значущим є негативний внесок інфантілізму долаючої поведінки та інфантілізму в ціннісній сфері. Для когнітивного компонента значущим виявився лише негативний вплив інфантілізму долаючої поведінки;

4. Навіюваність не є значущим предиктором суб'єктивного благополуччя. Разом з тим, вона прямо пов'язана з інфантілізмом долаючої поведінки та інфантільною позицією утриманства. Підтримуючи ці прояви інфантілізму, навіюваність може робити певний внесок в зниження суб'єктивного благополуччя.

Список використаних джерел

- Гринчук О., Оленіч Т. Інфантільна поведінка студентської молоді: основні показники та особливості прояву. *Збірник наукових праць: психологія*. 2019. № 24. С. 39-48. <https://doi.org/10.15330/psp.24.39-48>
- Ільїн М. В. Психологічний інфантілізм як чинник самопрезентації особистості : дис. ... канд. псих. наук : 19.00.01. Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2020. 350 с. <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/Dis.-Ilyin.pdf>
- Корнієнко В.В., Колодка К.В. Індивідуально-психологічні особливості навіюваності в умовах інформаційної пропаганди. *Молодий вчений*. 2020. 2(78). С. 80-83. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-2-78-18>
- Кряж І. В., Холманова В. В. Соціальні установки як предиктори суб'єктивного благополуччя працівників ІТ-компаній. *Наукові перспективи*. 2021. № 12 (18). С. 393-405. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-12\(18\)-393-405](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-12(18)-393-405)

- Ласунова С. В., Бордан О. Д. Особливості соціального та психологічного інфантилізму у жінок в умовах виправних закладів. *Тенденції та перспективи розвитку психології та соціальної роботи в сучасному суспільстві: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, присвяченій 155-річчю Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, м. Одеса, 5 листопада 2020 р.* Одеса : ОНУ, 2020. С. 210-213.
- Манілов І.Ф. Сугестія як психологічний фактор корекції поведінки соціально дезадаптованих неповнолітніх. *Теоретико-методологічні засади психологічної корекції особистості соціально дезадаптованих неповнолітніх: монографія.* Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012, с. 27-58. <https://lib.iitta.gov.ua/705277/1/>
- Серегина А. А. *Социально-психологические условия преодоления инфантилизма у безработной молодежи* : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 19.00.05 / Москва, 2006. 25 с.
- Фоля, Ю. П. *Індивідуально-психологічні прояви навіюваності як властивості особистості* : автореф. дис. канд. психол. наук : 19.00.01. Одеса, 2010.
- Dalbert, C. The world is more just for me than generally: About the personal belief in a just world scale's validity. *Social Justice Research*, 1999, 12(2), 79–98. <https://doi.org/10.1023/A:1022091609047>
- Dalbert, C., Donat, M. Belief in a Just World. *International Encyclopedia of Social and Behavioral Sciences (2nd edition)*. 2015. P. 487-492. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.24043-9>
- Diener E. Subjective well-being, *Psychological Bulletin*, 1984, 95, 542-575.
- Evensen S., Suhara Y., Halevy A., Li V., Tan W.-C., Mumick S. Happiness Entailment: Automating Suggestions for Well-Being. *2019 8th International Conference on Affective Computing and Intelligent Interaction (ACII)*, 2019, P. 62-68. <https://doi.org/10.1109/ACII.2019.8925447>
- Furnham, A. Belief in a just world: Research progress over the past decade. *Personality and Individual Differences*, 2003, 34(5), 795–817. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(02\)00072-7](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(02)00072-7)
- Lipkus, I. M., Dalbert, C, Segler, I. C. The importance of distinguishing the belief in a just world for self versus for others: Implications for psychological well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 1996. № 22(7), 666 — 677.
- Lerner, M. J. The two forms of belief in a just world: Some thoughts on why and how people care about justice. In L. Montada & M. J. Lerner (Eds.), *Responses to victimizations and belief in a just world*. 1998, 247–269. https://doi.org/10.1007/978-1-4757-6418-5_13
- Mizin, K., Slavova, L., Lyashuk, A., & Hromovenko, V. (2021). The emotion concept of SHAME as one of the markers of social infantilism: Cross-cultural analysis based on language corpora data. *Amazonia Investiga*, 10(48), 97-106. <https://doi.org/10.34069/AI/2021.48.12.11>
- Nartova-Bochaver S., Donat M., Astanina N., Rüprich C. Russian adaptations of General and Personal Belief in a Just World Scales: Validation and psychometric properties. *Social Justice Research*. 2018. № 31(1). P 61-84. <https://doi.org/10.1007/s11211-017-0302-5>
- Pires R., Silva D. R., Ferreira A.S. Personality styles and suggestibility: A differential approach. *Personality and Individual Differences*. 2013. 55(4), 381-386. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.03.017>
- Van Hook C.W, Steele C. Individual personality characteristics related to suggestibility. *Psychological Reports*. 2002, 91(3):1007-10. <https://doi.org/10.2466/pr0.2002.91.3.1007>

I. KRYAZH (Iryna Kryazh)

Doctor of Sciences (Psychology), Professor of the Department of Applied Psychology,
V. N. Karazin Kharkiv National University 4 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-9616-5891>

E-mail: ikryazh@karazin.ua

V. BARANOV (Vladyslav Baranov)

Master of Psychology, V. N. Karazin Kharkiv National University 4 Svobody Sq.,
Kharkiv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-5185-2439>

E-mail: lifeforadream13@gmail.com

BELIEF IN A JUST WORLD AND INFANTILISM AS PREDICTORS OF SUBJECTIVE WELL-BEING

The article describes the results of a study of belief in a just world, psychological infantilism, and suggestibility as predictors of subjective well-being. The collection of empirical data was carried out in August-September 2022 with citizens of Ukraine. The sample consisted of 71 people (71.8% - women). It was established: Personal beliefs in a just world is a significant predictor of cognitive and emotional components of subjective well-being. The change of residence forced by the martial law increases the emotional discomfort. At the same time, the negative impact of the change of residence on the emotional state of the individual is partially compensated by the strengthening of the personal beliefs in a just world. Psychological infantilism, primarily infantilism of coping behavior, is a negative predictor of subjective well-being. Suggestibility is not a significant predictor of subjective well-being. At the same time, it is directly related to the infantilism of coping-behavior and position of dependency. By supporting these manifestations of infantilism, suggestibility can make a certain contribution to reducing subjective well-being. The article discusses the limitations of empirical research.

Key words: *belief in a just world, psychological infantilism, suggestibility, subjective well-being, life satisfaction, emotional discomfort.*

References

- Dalbert, C. The world is more just for me than generally: About the personal belief in a just world scale's validity. *Social Justice Research*, 1999, 12(2), 79–98. <https://doi.org/10.1023/A:1022091609047>
- Dalbert, C., Donat, M. Belief in a Just World. *International Encyclopedia of Social and Behavioral Sciences (2nd edition)*. 2015. P. 487-492. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.24043-9>
- Diener, E. (1984). Subjective well-being, *Psychological Bulletin*, 95, 542-575.
- Evensen, S., Suhara, Y., Halevy, A., Li, V., Tan, W.-C., Mumick, S. (2019). Happiness Entailment: Automating Suggestions for Well-Being. *8th International Conference on Affective Computing and Intelligent Interaction (ACII)*. P. 62-68. <https://doi.org/10.1109/ACII.2019.8925447>
- Folya, J. P. (2010). Individual Psychological Signs of Suggestibility as Personality Quality. (Master's thesis). Odesa. (in Ukrainian)
- Furnham, A. Belief in a just world: Research progress over the past decade. *Personality and Individual Differences*, 2003, 34(5), 795–817. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(02\)00072-7](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(02)00072-7)
- Hrynychuk, O., Olenych, T. (2019). Infantile behavior of student youth: main indicators and features of manifestation. *Zbirnyk naukovykh prats: psykholohiia*, 24, 39-48. <https://doi.org/10.15330/psp.24.39-48> (in Ukrainian)
- Ilin, M.V. (2020). *Psychological infantilism as a factor in personality selfpresentation*. (Master's thesis). Volynskiyi natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky. Lutsk. <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/Dis-Ilyin.pdf> (in Ukrainian)
- Kornienko, V.V., Kolodka, C.V. (2020). Individual psychological characteristics suggestibility of the information propaganda. *Molodyi vbenyi*, 2(78). 80-83. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-2-78-18> (in Ukrainian)
- Kryazh, I. V., Kholmanova, V. V. (2021). Social attitudes as predictors of subjective well-being of it company employees. *Naukovi perspektyvy*. 12(18). 393-405. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-12\(18\)-393-405](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-12(18)-393-405) (in Ukrainian)
- Lasunova, S. V., Bordan, O. D. (2020). Features of social and psychological infantilism in women in correctional institutions. *Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii, prysviachenii 155-richchiu Odeskoho natsionalnoho universytetu imeni I. I. Mechnykova*, m. Odesa, 5 lystopada 2020 r. Odesa : ONU, P. 210 – 213. (in Ukrainian)
- Lerner, M. J. (1998). The two forms of belief in a just world: Some thoughts on why and how people care about justice. *L. Montada & M. J. Lerner (Eds.), Responses to victimizations and belief in a just world*. https://doi.org/10.1007/978-1-4757-6418-5_13
- Lipkus, I. M., Dalbert, C., Segler, I. C. (1996). The importance of distinguishing the belief in a just world for self versus for others: Implications for psychological well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 22(7), 666-677.
- Manilov, I.F. (2012). *Suggestion as a psychological technique for correction of socially disadaptated adolescents' behavior*. Kirovohrad : Imeks-LTD. <https://lib.iitta.gov.ua/705277/1/> (in Ukrainian)
- Mizin, K., Slavova, L., Lyashuk, A., & Hromovenko, V. (2021). The emotion concept of SHAME as one of the markers of social infantilism: Cross-cultural analysis based on language corpora data. *Amazonia Investiga*, 10(48), 97-106. <https://doi.org/10.34069/AI/2021.48.12.11>
- Nartova-Bochaver, S., Donat, M., Astanina, N., Rüprich, C. (2018). Russian adaptations of General and Personal Belief in a Just World Scales: Validation and psychometric properties. *Social Justice Research*, 31(1). 61-84. <https://doi.org/10.1007/s11211-017-0302-5>
- Pires, R., Silva, D. R., Ferreira, A.S. (2013). Personality styles and suggestibility: A differential approach. *Personality and Individual Differences*. 55(4), 381-386. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.03.017>
- Seregina, A.A. (2006). *Socio-psychological conditions for overcoming infantilism among unemployed youth*. (Master's thesis). Moskva. (in Russian)
- Van Hook, C.W, Steele, C. (2002). Individual personality characteristics related to suggestibility. *Psychological Reports*, 91(3):1007-10. <https://doi.org/10.2466/pr0.2002.91.3.1007>.

Стаття надійшла до редакції 13.11.2022 (The article was received by the Editorial office on 11.13.2022)

Стаття рекомендована до друку 10.12.2022 (The article is recommended for publication on 12.10.2022)